

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки
Кафедра загальної педагогіки та дошкільної освіти

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з навчальної роботи

та деканатів

Ю. В. Громик

Протокол № 6

від «19» лютого 2020 р.

№2919022020

ПРОГРАМА
нормативної навчальної дисципліни
РОДИННА ПЕДАГОГІКА

підготовки бакалавра
спеціальності 012 Дошкільна освіта
освітньої програми (спеціалізації) 012 Дошкільна освіта

Програма навчальної дисципліни «Родинна педагогіка» підготовки бакалавра, галузі знань 01 Освіта, спеціальності 012 Дошкільна освіта, за освітньою програмою 012 Дошкільна освіта

Розробник: Алендарь Н. І., кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри загальної педагогіки та дошкільної освіти

Рецензент: Мартинюк Т. А., кандидат педагогічних наук, доцент кафедри соціальної роботи та педагогіки вищої школи

Робоча програма навчальної дисципліни затверджена на засіданні кафедри загальної педагогіки та дошкільної освіти

протокол № 7 від 27.12.2019 р.

Завідувач кафедри: _____ (Семенов О.С.)
(підпис) (прізвище, ініціали)

Програма навчальної дисципліни схвалена науково-методичною комісією факультету педагогічної освіти та соціальної роботи

протокол № 5 від 20.01.2019 р.

Голова науково-методичної комісії факультету _____ (Антонюк В. З.)

Програма навчальної дисципліни схвалена науково-методичною радою Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Таблиця 1
(денна форма)

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни
Денна форма навчання	01 освіта, 012 Дошкільна освіта, 012 Дошкільна освіта підготовки бакалавра	Нормативна
Кількість годин/кредитів 150/5		Рік навчання 1
		Семестр 2-ий
		Лекції 28 год.
ІНДЗ: є		Практичні (семінарські) 26 год.
		Лабораторні ___ год.
		Індивідуальні ___ год.
	Самостійна робота 88 год.	
	Консультації 8 год.	
	Форма контролю: залік	

2. АНОТАЦІЯ КУРСУ

Сучасний стан суспільства, модернізація дошкільної освіти спонукає до інтеграції двох соціальних інститутів – сім'ї та закладу дошкільної освіти – у вихованні підростаючого покоління. Особливий акцент ставиться на активізації участі батьків у освітньо-виховному процесі та узгодженні позицій педагогів і батьків.

Навчальна дисципліна «Родинна педагогіка» спрямований на розвиток у студентів професійного інтересу до питань та проблем виховання дитини дошкільного віку в сім'ї, усвідомлення важливості та необхідності для формування особистості дитини повноцінної родини, яку об'єднує почуття любові та довіри. Передбачено вивченням психолого-педагогічних основ сімейного виховання, тенденцій виховання дитини в сім'ї, місця й ролі матері та батька у виховному потенціалі сім'ї, урахування ціннісних орієнтацій сім'ї та національних традицій сім'ї.

Викладання даної дисципліни є актуальною проблемою, що потребує постійних творчих пошуків та постійно залишається в центрі уваги. Соціально-педагогічні дослідження умов сімейного виховання, а також практика роботи дошкільних навчальних закладів переконливо доводять, що батькам необхідна допомога спеціалістів-педагогів, спрямована на підвищення їхньої педагогічної культури, на створення в сім'ї та дошкільному закладі середовища, яке сприяло б емоційному збагаченню дитини, її морально-духовному становленню. Сучасні тенденції контактної діяльності з сім'єю визначають необхідність переходу дошкільного закладу на нову парадигму, яка складає нову "керівну філософію", в основі якої лежить мотиваційно-системний підхід і особистісно орієнтовані цілі його здійснення: орієнтація на дитину, її потреби; створення в дошкільному навчальному закладі умов, що забезпечують розвиток особистості дитини; поєднання суспільної та сімейної життєвих сфер; зміна структури і змісту навчально-виховного процесу; залучення батьків до педагогічного процесу.

Вивчення навчальної дисципліни сприяє усвідомленню майбутніми педагогами важливості соціальної ролі сім'ї, особливості співпраці сімейного і суспільного дошкільного виховання, знайомство їх з видами, особливостями, функціями сучасної сім'ї; розкриття змісту основних форм співпраці з родиною, знайомство з особливостями, сучасними тенденціями розвитку сімейного виховання, змістом освітніх програм, щодо ефективної взаємодії ЗДО й родин вихованців.

Мета викладання навчальної дисципліни: розширити теоретичні знання студентів про історію української родини, родинного виховання, про сучасну типологізацію сімей та їхні основні педагогічні проблеми та підготувати майбутніх фахівців дошкільної освіти до ефективної співпраці з батьками дітей.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Родинна педагогіка» є:

– ознайомлення із закономірностями становлення та функціонування інституту сім'ї в Україні;

– розширити теоретичні знання про зміст, методи, форми здійснення, засоби та прийоми організації взаємодії з сім'єю дитини;

– ознайомити студентів із сучасними підходами до сімейного виховання й організації педагогічної взаємодії ЗДО і батьків вихованців;

– навчити професійно здійснювати вивчення сім'ї дошкільника і на основі отриманих результатів планувати спільну й індивідуальну роботу з батьками;

– навчити студентів організовувати та проводити різноманітні традиційні та нетрадиційні форми роботи з батьками;

– розвивати вміння студентів створювати сприятливі умови для успішного спілкування з батьками, доброзичливу атмосферу, бачити бар'єри у спілкуванні, розуміти їх причини, добирати шляхи попередження та подолання;

– виховувати у студентів бажання удосконалювати професійну майстерність.

Вивчення курсу згідно з вимогами освітньо-професійної програми передбачає формування у студентів знань:

– про родинну у педагогіку як наукову галузь педагогіки;

– про роль і місце виховання сім'ї у сучасній освітній системі;

– про значення застосування діагностичних методик для оцінки виховного потенціалу сім'ї;

– розширювати педагогічні знання та впроваджувати їх в практику професійної діяльності.

Основні поняття: інститут сім'ї, українська родина, спілкування батьків з дітьми, форми співпраці, взаємодія, педагогічна культура батьків, модель виховного процесу, типи сімей, діагностика виховних можливостей.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен знати:

- виховні традиції української родини;

- умови і фактори родинного виховання;

- практичну значущість співпраці педагогічного колективу ЗДО з сім'ями вихованців;

- особливості традиційних і нетрадиційних форм співпраці вихователя з батьками вихованця;

- визначення і класифікацію основних форм організації просвітницької роботи;

- основні групи методів діагностування родини і умови їх використання;

- провідні чинники соціально-педагогічної допомоги сім'ям вихованців ДНЗ;

- методи і засоби підвищення педагогічної культури батьків;

3. КОМПЕТЕНЦІЇ

Вивчення навчальної дисципліни забезпечує формування компетенцій:

– кваліфіковано вживати педагогічну термінологію;

– виявляти проблеми сучасного родинного виховання, які потребують дослідження й вдосконалення;

– аналізувати та оцінювати виховний потенціал сім'ї;

– формулювати мету й завдання співпраці ЗДО з сім'ями вихованців;

– планувати й організовувати просвітницьку діяльність в осередку закладу дошкільної освіти;

– добирати і використовувати новітні методики взаємодії з родинами вихованців ДНЗ.

– діагностувати психолого-педагогічні особливості дітей дошкільників різних вікових періодів;

- розробляти власні технології індивідуального виховання про психолого-педагогічні особливості дітей дошкільників різного віку;
- реалізувати індивідуально-персонізовану модель педагогічної взаємодії з батьками з метою цілісного педагогічного впливу на дитину.

4. ІНФОРМАЦІЙНИЙ ОБСЯГ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Таблиця 2
(денна форма)

Назви змістових модулів і тем	Усього	Лек.	Практ.	Сам. роб.	Конс.
Змістовий модуль 1. Теоретичні основи розвитку родинного виховання в Україні					
Тема 1. Українська народна педагогіка як цілісна виховна система.	11	2	2	6	1
Тема 2. Родинна педагогіка в системі педагогічних наук.	11	2	2	6	1
Тема 3. Особливості становлення і розвитку сімейного виховання в Україні.	9	2		6	1
Тема 4. Система родинного виховання у спадщині відомих педагогів.	10	2	2	6	
Тема 5. Взаємовплив сімейного і суспільного дошкільного виховання (історичний аспект).	10	2	2	6	
Разом за модулем 1	51	10	8	30	3
Змістовий модуль 2. Сім'я як провідний фактор соціалізації особистості					
Тема 6. Сім'я як провідний фактор соціалізації особистості	11	2	2	6	1
Тема 7. Роль членів родини у сімейному вихованні.	11	2	2	6	1
Тема 8. Конфлікти у сім'ї. Шляхи розв'язання.	11	2	2	6	1
Тема 9. Особливості подружнього спілкування.	11	2	2	6	1
Тема 10. Типові помилки сімейного виховання.	11	2	2	6	1
Тема 11. Основні концепції та філософія змісту виховання батьків.	10	2	2	6	
Тема 12. Родина у системі виховних інститутів	10	2	2	6	
Тема 13. Шляхи підвищення педагогічної культури	10	2	2	6	
Тема 14. Традиції сімейного виховання у різних країнах світу.	14	2	2	10	
Разом за модулем 2	99	18	18	58	5
Всього годин:	150	28	26	88	8

5. ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО ОПРАЦЮВАННЯ

Таблиця 3
(денна форма)

№ з/п	Тема	Кільк-сть годин									
1.	– Підібрати з усної народної творчості зразки творів, в яких відображені сімейні звичаї (прислів'я, приказки, загадки, потішки тощо);	2									
2.	– Підберіть висловлювання про родину, про родинне виховання. Які з цих висловлювань зможуть зрозуміти старші дошкільники, молодші школярі? В якій педагогічній ситуації (бесіда з дітьми, ігри на побутову тематику, роздивляння ілюстрованого матеріалу, читання художньої літератури і т.п.) доцільно використати висловлювання, які Ви підбрали?	2									
3.	– Виписати погляди видатних педагогів на значення сім'ї та сімейного виховання у становленні особистості дитини.	2									
4.	– Підготувати з наукових джерел тези, у яких розкривається роль сім'ї у вихованні підростаючого покоління.	2									
5.	– Визначити переваги та недоліки сімейного і суспільного дошкільного виховання.	2									
6.	– Ознайомитись з законодавчими матеріалами про шлюб, сім'ю, права та обов'язки батьків щодо виховання дітей в Україні. На основі вивчених документів укласти таблицю за таким зразком:	2									
	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Назва документу</th> <th>Завдання</th> <th>Ваш коментар</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td> </td> <td> </td> <td> </td> </tr> <tr> <td> </td> <td> </td> <td> </td> </tr> </tbody> </table>	Назва документу	Завдання	Ваш коментар							
Назва документу	Завдання	Ваш коментар									
7.	– Розробити практичні рекомендації для батьків вихованців щодо успішної соціалізації дитини у сім'ї (вік дитини обрати самостійно).	2									
8.	– Розробити практичні рекомендації для батьків вихованців щодо формування позитивного ставлення дитини до світу людей і взаємин між ними.	2									
9.	– Розробити анкету, опитувальник щодо вивчення рівня педагогічної культури батьків.	2									
10.	– Скласти анкету, опитувальник для батьків щодо виявлення потреб в освітніх та оздоровчих послугах для дітей.	2									
11.	– Навести приклади конфліктних ситуацій між батьками та дітьми за якими ви спостерігали на практиці. Запропонувати варіанти вирішення їх.	2									
12.	– Підготувати інформаційне повідомлення у вигляді презентації щодо запобігання конфліктів між батьками та дітьми дошкільного віку.	2									
13.	– Розробити план-конспект лекції, консультації, семінару-практикуму для батьків на одну із проблем виховання дітей:	2									
14.	– Гендерне виховання дітей дошкільного віку.	2									
15.	– Екологічне виховання дітей.	2									
16.	– Моральне виховання дошкільників.	2									
17.	– Ознайомлення з правами дітей.	2									
18.	– Готовність дитини до навчання в школі.	2									
19.	– Зробіть схему загальних і відмінних ознак громадського і родинного виховання.	2									

20.	– Схематично репрезентуйте витоки родинної педагогіки як самостійної галузі педагогічних знань.	2
21.	–Прочитайте одну з книг, де є досвід родинного виховання (наприклад, книгу В.С. Мухіної, Бориса та Олени Нікітіних та ін.). Визначіть основні напрями, методи та засоби виховання дитини, а також їх ефективність.	2
22.	– Ви чули висловлювання «Щастя родини – в твоїх руках»? Як Ви його розумієте? Чи згодні Ви з цим? Що є «робити» щастя родини? На прикладі родин Ваших друзів, знайомих, близьких треба підтвердити або не підтвердити це висловлювання.	2
23.	–Надайте приклади, як саме Ви чи Ваші друзі змінювали на краще взаємовідносини у родині, виступаючи як вихователь своїх близьких (батьків, бабусь, дідусів, брата, сестри і т.д.). Кого з близьких людей Ви вважаєте своїм головним вихователем? Чому?	2
24.	–Складіть схему «Компоненти виховного потенціалу родини».	
25.	–Треба запропонувати правила для батьків в ситуації «Як вести себе, якщо в родині тільки одна дитина».	
26.	–Порівняйте два поняття «авторитарність» та «авторитет». Докажіть, що авторитет батьків і гуманне виховання не виключають одне одне.	
27.	–Напишіть міні-твори «Мій дім», «Психологічний портрет моєї родини».	
28.	–Згадайте біографії видатних людей або героїв художніх творів, у житті яких значну роль зіграли бабусі.	
29.	–Випишіть висловлювання, у яких відображені родинні звичаї. Які з цих висловлювань є актуальними сьогодні, а які є застарілими ?	
30.	–Підберіть три-чотири колискові пісні різних народів; проаналізуйте закладені в них цілі виховання; визначіть, виразниками яких загальнолюдських або національних цінностей вони є.	
31.	–Сформулюйте типові труднощі педагога у спілкуванні з батьками.	
32.	–Познайомтесь з одним із журналів, адресованих сучасній родині, та підготуйтеся до його реклами. Цю рекламу запропонуйте на практичному занятті.	
33.	–Продумайте та напишіть сценарій зустрічі з батьками дитини «Давайте познайомимось» та сценарій круглого столу «Виховання добром».	
34.	–Підберіть дві-три книги або журнальні статті, які стосуються проблем виховання. Продумайте, як найкраще ознайомити з цією інформацією батьків дітей, до яких Ви прийшли у дитячий садочок або школу на практику.	
35.	–Поясніть, чому у багатьох країнах допомога батькам у вихованні дітей розглядається не тільки у педагогічному, але й у соціальному аспектах.	
36.	–Висловіть своєї пропозиції щодо покращення педагогічної культури батьків у тому закладі освіти, де Ви навчалися.	
37.	–Складіть план спеціально створеної педагогічної ситуації, яка передбачає неформальне спілкування педагога, батьків, дітей. Поясніть, який саме досвід зможе педагог використати у подальшій своїй роботі, як він зможе розширити коло своїх уявлень об особливостях родинного виховання.	
38.	–Запропонуйте методику виявлення у дітей уявлень про працю їх батьків.	
	–Сформулюйте рекомендації для педагога щодо формування у	

39.	дітей уявленнь про родину. –Складіть програму «Економіка для дітей» або «Економіка та дитина». Поясніть необхідність економічного виховання дитини у таких напрямках: знайомство дитини з грошима, з рекламою і т.п.	
40.	–Курс психології надав Вам знання про психологічні особливості, які притаманні хлопчикам та дівчаткам. Спираючись на них, складіть рекомендації щодо родинного виховання сина чи доньки.	
41.	–Проаналізуйте роль родини у процесі статевої соціалізації дитини. Обґрунтуйте її значущість.	
42.		
	Разом	88

6. ВИДИ (ФОРМИ) ІНДИВІДУАЛЬНИХ НАУКОВО-ДОСЛІДНИХ ЗАВДАНЬ (ІНДЗ)

1. Сформулювати поради батькам щодо розумних вимог дотримання дітьми правил поведінки у суспільстві (поєднання батьківського контролю та задоволення потреби дитини у любові і схваленні).

2. Підібрати оповідання, історії, казки тощо, які допоможуть батькам закріпити у свідомості дітей соціальні та моральні цінності. Сформулювати питання для проведення бесіди з дитиною за змістом одного із цих творів.

3. Користуючись науковими джерелами або власним досвідом, змоделювати педагогічну ситуацію взаємодії батька (матері) з дитиною, у розв’язанні якої буде ефективним один із методів виховання у родині (вимога, переконання, привчання, заохочування, покарання, приклад тощо). Обґрунтувати доцільність вибору методу виховання.

4. Підготувати повідомлення про героїчне минуле однієї із визначних постатей українського народу (це може бути повідомлення і про героїчні подвиги своїх пращурів). Сформулювати запитання для закріплення матеріалу.

5. З метою формування у дітей раннього віку толерантного ставлення до людей різних рас, національностей, почуття поваги до Людини як найбільшої цінності на землі дібрати казку (оповідь) та бути готовим до роботи за змістом (сформулювати запитання для бесіди).

6. В оригінальній формі зобразити права та обов’язки усіх членів родини (вибір вікової категорії дітей для організації правового виховання у сім’ї за вибором студента). Це може бути плакат, стінка, схема життєдіяльності родини та ін.

7. Скласти кодекс моральних добродійностей дитини дошкільного (молодшого шкільного) віку, на який можуть опиратися у вихованні дітей батьки.

8. Спираючись на наукову літературу та норми етики, письмово дати відповідь на запитання дітей: 3-4 роки – “Де беруться діти?”; 5-6 років – “Як потрапляють діти в живіт?”; 6-8 років – “Яка роль тата у появі дітей?”

9. Підберіть систему ігор, вправ, цікавих завдань для цілеспрямованого розумового розвитку дітей різного віку (раннього, середнього, старшого дошкільного та молодшого шкільного) в умовах родини. (Вік та завдання за вибором студента).

10. Проаналізуйте книгу Н.Тепп, Л.Керолл, Дж.Тоубер “Дети Индиго” та сформулюйте методичні рекомендації батькам щодо організації ефективної взаємодії з такими дітьми у родині.

11. Складіть список українських народних казок, які можна рекомендувати батькам для сімейного читання. Продемонструйте один із прийомів роботи над казкою у родині.

12. Складіть репертуарний список музичних творів батькам для прослуховування та обговорення з дітьми. Продемонструйте один із прийомів роботи над конкретним музичним твором у родині.

13. Запропонуйте підбірку рухливих та народних ігор для включення дітей в активну рухову діяльність. Розкрийте методику проведення однієї з ігор.

14. Сформулюйте методичні рекомендації батькам щодо раціонального харчування дітей у сім'ї.

15. Складіть перелік трудових обов'язків дітей різного віку у родині.

16. Окресліть програму роботи з гіперактивними дітьми.

17. Сформулюйте методичні поради батькам щодо використання позитивного досвіду виховання дітей у родині. (Досвід за вибором студента).

18. Сформулюйте методичні рекомендації батькам щодо використання методів заохочення і покарання у родині (вік дитини за вибором студента).

19. Доповідь на тему "Дитина і комп'ютер".

20. Сформулюйте методичні рекомендації батькам щодо ефективної організації процесу спілкування батьків із дітьми в умовах родини.

21. Сформулюйте методичні рекомендації батькам щодо ефективної організації дозвілля з дітьми різного віку в умовах сім'ї.

22. Сформулюйте методичні рекомендації батькам щодо врахування особливостей анатомо-фізіологічного та психічного розвитку дітей молодшого дошкільного віку.

23. Сформулюйте методичні рекомендації батькам щодо врахування особливостей анатомо-фізіологічного та психічного розвитку дітей старшого дошкільного віку.

7. РОЗПОДІЛ БАЛІВ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Таблиця 4
(денна форма)

Поточний контроль (мах = 40 балів)													Модульний контроль (мах = 60 балів)		Загальна кількість балів	
Модуль 1											Модуль 2	Модуль 3				
ЗМ 1				ЗМ 2								ІНДЗ	МКР 1	МКР 2		
T1	T2	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11	T12	T13					T14
2	2	2	2	3	3	3	3	3	3	3	3	3	5	20	40	100

Шкала оцінювання (національна та ECTS)

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсової роботи (проекту), практики	для заліку
90 – 100	A	Відмінно	Зараховано
82 – 89	B	Добре	
75 – 81	C		
67 -74	D		
60 – 66	E	Задовільно	Незараховано
1 – 59	Fx	Незадовільно	

			(з можливістю повторного складання)
--	--	--	-------------------------------------

8. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Акоюн Л. Програма взаємодії з родиною / Л. Акоюн // Вихователь-методист дошкільного закладу. – 2009. – № 11. – С. 4-16.
2. Акоюн Л. Співробітництво, партнерство, довіра / Л.Акоюн // Дошкільне виховання. – 2013. – № 1. – С. 26-29.
3. Артемова Л. В. Окружающий мир в дидактических играх дошкольников: Книга для воспитателей детского сада и родителей. – М. : Просвещение, 1995. – 268 с.
4. Базовий компонент дошкільної освіти України: Науковий керівник: А.М. Богуш, дійсний член НАПН України, проф., д-р пед. наук.; Авт. кол-в: Богуш А.М., Беленька Г.В., Богініч О.Л., Гавриш Н.В., Долинна О.П., Ільченко Т.С., Коваленко О. В., Лисенко Г. М., Машовець М.А., Низковська О.В., Панасюк Т.В., Піроженко Т.О., Поніманська Т.І., Сідельнікова О.Д., Шевчук А.С., Якименко Л.Ю. – К. : Видавництво, 2012. – 26 с.
5. Байер О. Відеомеміари для батьків: сучасно, доступно, ефективно / О. Байер // Дошкільне виховання. – 2013. – № 7. – С.27.
6. Беленька Г. В. Здоров'я дитини від родини. Як виховати в сім'ї здорову дитину від народження до повноліття / Г. В. Беленька, О. Я. Богініч, М. А. Машовець. – К. : СПД Богданова А М., 2006. – 220 с.
7. Борин Г. В. Особистісно-діяльнісний підхід у підготовці майбутніх педагогів-вихователів до роботи з батьками дітей раннього віку/ Г. В. Борин // Вісник Прикарпатського університету. Педагогіка. – Івано-Франківськ, 2008. – Вип. XIX-XX. – С. 187-192.
8. Воспитателю о работе с семьей /Под ред. Н. Ф. Виноградовой. – М. : Просвещение. – 1989. – 190 с.
9. Врочинська Л. Садок і родина: виховуємо дітей гуманними / Л. Врочинська // Дошкільне виховання. – 2006. – № 6. – С. 12-14
10. Гавриш В. Логоритміка як засіб взаємної співпраці / В. Гавриш // Вихователь методист дошкільного закладу. – 2012. – № 5. – С. 62-73.
11. Гордон Т.Р. Повышение родительской эффективности. – Екатеринбург: АРД ЛТД, 1997. – 150 с.
12. Дитина: Програма виховання і навчання дітей від двох до семи років (3-ге видання, доопрацьоване і доповнене) / наук. кер. проекту: О.В. Огнев'юк, К.І. Волинець, наук. кер. програмою: О.В. Проскура та ін.. – К. : Київ, ун-т ім. Б. Грінченка, 2012. – 492 с.
13. Долинна О. Батьки в дошкільному закладі: споживачі та гості чи партнери-однорумці? / О.Долинна, О.Низковська // Дошкільне виховання. – 2007. -№ 1. – С. 6-8.
14. Дуброва В. Допоможемо батькам – допоможемо дітям. Теоретичні аспекти проблеми виховання батьків // Палітра педагога. – 1998. – № 1. – С. 28-31.
15. Заброцький М. М. Основи вікової психології: [навч. посіб.] – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2006. – 112 с.
16. Закон України «Про дошкільну освіту» (№ 2628-III від 11 липня 2001 року) // Освіта України. – № 33. – 12 вересня. – 2001.
17. Залізник А. М. Особливості системи підготовки майбутніх вихователів до роботи з батьками з морального виховання старших дошкільників / А. М. Залізник // Вісник Черкаського університету : Серія : Педагогічні науки. – Черкаси, 2009. – Вип. 145. – С. 38-41.
18. Зверева О. Л. Общение педагога с родителями в ДОУ // О. Л. Зверева, Т. В. Кротова. М.: Сфера, 2005. – 80 с.
19. Кірієнко Т. Співпраця з родиною. Семінар для педагогів / Т.Кірієнко // Дошкільне виховання. – 2006. – № 10. – С. 7-9.
20. Клыпа О.В. Основы психологии воспитания детей у древних славян // Дошкільна освіта. – 2007. – № 1.
21. Ковбас Б. Родинна педагогіка: У 3-х томах Том І. Основи родинних взаємовідносин / Б. Ковбас, В. Костів. – Івано-Франківськ, 2006. – 288 с.

22. Ковтун О. Єдиний освітній простір для педагогів, батьків та їхніх дітей / О. Ковтун // Практика управління дошкільним закладом. – 2014. – № 4 – С. 7-15.
23. Кравець В. П. Психолого-педагогічні основи підготовки школярів до сімейного життя (монографія). – Тернопіль. – 1997.
24. Кулачківська С. Чекає школа // Дошкільне виховання. – 1994. – № 1. – С. 10-11.
25. Ладивір С. Родинні джерела духовності / С. Ладивір // Дошкільне виховання. – 2012. – №5 – С. 6-9.
26. Ладивір С. Як живеться шестирічним школярам? // Дошкільне виховання. -2003. – № 6. – С. 35.
27. Лазарева Л. С. Про оптимізацію взаємодії дошкільного навчального закладу з батьками (Методичні рекомендації) [Електронний ресурс] – Режим доступу до статті: – <http://osvitacv.com/index.php/doshkilliya/857-2011-06-17-15-11-0>
28. Манилюк Ю. Оптиміальна модель педагогічної взаємодії у дитсадку / Ю. Манилюк // Дошкільне виховання. – 2012. – С. 11-14.
29. Марковская И.М. Тренинг взаимодействия родителей с детьми. – СПб., 2000. – 150 с.
30. Машовець М. А. Підготовка студентів до співпраці з батьками дітей дошкільного віку. – К. – 2000. – 128 с.
31. Машовець М. Про можливості пренатальної педагогіки // Дошкільне виховання. – 2003. – № 6. – С.12-13.
32. Молода сім'я: проблеми та умови її становлення / За ред. проф. А. Й. Капської. – К.: ДЦССМ, 2003. – 184 с.
33. Назаренко А. Сім'я і дошкільний заклад / А. Назаренко // Дошкільне виховання – 1995. – № 8. – С. 11.
34. Настільна книга керівника дошкільного навчального закладу. Частина 1 / Упор.: Н.В. Омеляненко, Н.М. Курочка. – Тернопіль: Мандрівець, 2010. –336с.
35. Овдій Л. На порозі школи: співпраця з батьками / Л. Овдій, Т. Д'яченко, Л. Коган // Вихователь методист дошкільного закладу. – 2014. – № 5. – С. 49-52.
36. Організація аналізу педагогічної діяльності дошкільного навчального закладу / Уклад. Л.Олійник, І. Романюк. – Миколаїв, 2003. – С. 36.
37. Партнерська взаємодія з дитиною. Тренінг для батьків // Палітра педагога. – 2005. – № 4.
38. Полякова О.В. Робота з батьками в дошкільному закладі // Дошкільний навчальний заклад. – 2007. – № 4. – С. 4-16.
39. Пугачова С.А. Родинне виховання в ДНЗ / С.А.Пугачова // Дошкільний навчальний заклад. . – 2017. – № 3 [123]. – С.6-14.
40. Родинне сонцезоло. Методичний поради́ник для роботи з батьками / Автор-упорядник Л.В. Калуська. – Тернопіль: Мандрівець, – 2007. – 104 с.
41. Родинно-сімейно енциклопедія / Заг. ред. Арвата Ф. С. – К.: Богдана. – 1996.
42. Савченко О. Неперервність освіти: дошкілля – початкова школа. Початкова освіта має стати якісно новою // Дошкільне виховання. – 2001. – №1. – С. 5.
43. Спичак М. Курс на співпрацю з батьками / М.Спичак // Дошкільне виховання. – 2007. – № 3. – С. 14.
44. Сухарева Л. С. Піклуємось разом з батьками. Робота з батьками дошкільників / Л. С. Сухарева. – Х. : Вид. група „Основа”: „Тріада”, 2008. – 128с. (Серія: „ДНЗ. Вихователю”.)
45. Сухомлинський В. Батьківська педагогіка / Укл. і авт. вступ. ст В. Ф. Шморгун. – К., 1987.
46. Сухомлинський В. О. Батьківська педагогіка / В. О. Сухомлинський. – К. : Рад. школа, 1978. – 263 с.
47. Тикоть О. Нетворкінг: соцмережі для просвіти батьків / О. Тикоть // Палітра педагога. – 2017. – № 3. – С. 22-24.
48. Товкач І. Є. Хочу бути мамою, хочу бути татом. – навч.-метод. посібник / І. Є. Товкач. – К. : Видавничий Дім «Слово», 2012. – 368 с.

49. Трубавіна І. М. Зміст та форми просвітницької роботи з батьками / І.М.Трубавіна. – К., 2000. – 88 с.

50. Швець С. Активізуємо родину заради мовлення дитини // Палітра педагога. – 2016. – № 6. – С. 12-16.

ІНТЕРНЕТ РЕСУРСИ

1. www.education.gov.ua – сайт Міністерства освіти і науки України.

2. www.tnpu.edu.ua – сайт Тернопільського національного педагогічного університету ім. Володимира Гнатюка.

3. www.nbuv.gov.ua – сайт Національної бібліотеки ім. В. Вернадського.

4. www.sndu.edu.ua – сайт Східноєвропейського національного університету ім. Лесі Українки.

9. ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДО ЕКЗАМЕНУ

Сутність і особливості української народної педагогіки.

1. Народна педагогіка про мету, зміст, принципи, методи і форми виховання та навчання.

2. Основні компоненти української народної педагогіки, їх характеристика.

3. Основні джерела та методи науково-педагогічного дослідження української народної педагогіки.

4. Предмет родинної педагогіки.

5. Зв'язок родинної педагогіки з іншими науками.

6. Завдання і методи родинної педагогіки.

7. Становлення сімейного виховання.

8. Розвиток теорії сімейного виховання в Україні.

9. Історичний аспект управління розвитком дошкільної освіти в Україні (кінець XIX – поч. XX ст.).

10. Система родинного виховання у спадщині А. С. Макаренка.

11. В.О.Сухомлинський про виховання дитини в умовах сім'ї.

12. Педагогічні погляди Я. А. Коменського щодо виховання дітей дошкільного віку.

13. Сутність поняття сім'я та шлюб. Історія інституту сім'ї та шлюбу.

14. Історичні форми шлюбу в Україні.

15. Стан сім'ї в сучасному суспільстві.

16. Функції сім'ї.

17. Класифікація та типи сімей.

18. Вибір оптимальної моделі побудови сімейних стосунків для ефективного розвитку дитини.

19. Кризові періоди у родині.

20. Роль родини у процесі соціалізації особистості

21. Сімейне виховання та його особливості

22. Педагогічні проблеми сучасної сім'ї.

23. Відповідальність батьків за виховання дитини

24. Основні етапи розвитку і життєдіяльності сім'ї.

25. Функції членів родини щодо виховання дитини.

26. Причини та фактори, що впливають на конфліктність у сім'ї.

27. Способи попередження та шляхи розв'язання сімейних конфліктів.

28. Типи відносин батьків і дітей.

29. Основні напрямки профілактики конфліктів між батьками та дітьми.

30. Особливості та причини сімейних конфліктів.

31. Конфлікти між подружжям.

32. Конфлікти між батьками і дітьми.

33. Практичні рекомендації з профілактики сімейних конфліктів.

34. Організація сприятливого клімату у родині.

35. Стилі поведінки батьків та їх вплив на розвиток дитини.

36. Основні помилки сімейного виховання.

37. Фізичне та психічне насилля у родині та їх наслідки для розвитку дитини.
38. Дисципліна і саморегуляція.
39. Творче використання методів виховання в умовах сім'ї.
40. Основних завдання виховання батьків.
41. Основні моделі виховання батьків.
42. Реалізація завдань основних напрямків виховання в умовах родини.
43. Формування гендерних відмінностей в умовах сім'ї.
44. Передумови взаємодії дошкільних навчальних закладів з родинними вихованцями.
45. Вітчизняні та зарубіжні педагоги про необхідність взаємодії ЗДО і сім'ї у вихованні підростаючого покоління.
46. Провідні завдання співпраці ЗДО і родини.
47. Гуманізм, демократизм, партнерство - основа ефективності педагогічної освіти батьків.
48. Стимулювання у батьків інтересу до проблем виховання.
49. Специфіка використання методів виховання у родинному вихованні та педагогічному процесі ЗДО.
50. Передумови підвищення педагогічної культури батьків вихованців ДНЗ.
51. Різновиди заходів для батьків просвітницького характеру.
52. Зміст, форми і методи удосконалення педагогічної культури батьків.
53. Проблема соціального сирітства.
54. Правові основи і особливості виховання прийомних дітей.
55. Негативний вплив на дітей розлучення батьків.
56. Діалогічність як основа гуманістичної особистісно орієнтованої педагогіки.
57. Правові основи сучасного сімейного виховання.
58. Діагностика порушень прав дитини в сім'ї.
59. Коректувальна робота в групах ризику.
60. Дитяче сирітство як соціальне явище.